

Biện pháp nâng cao hiệu quả công tác xã hội cá nhân đối với học sinh hệ Trung cấp tại Trường Cao đẳng nghề Vĩnh Phúc

Nguyễn Gia Quang*, Phan Thị Minh Hương**

*ThS. Khoa Khoa học cơ bản, Trường CĐ Nghề Vĩnh Phúc

**Khoa Khoa học cơ bản, Trường CĐ Nghề Vĩnh Phúc

Received: 29/12/2023; Accepted: 2/1/2024; Published: 5/1/2024

Abstract: Individual social work in psychological support is one of the important activities in the social work profession. Psychological support for students in schools, especially intermediate students with specific difficulties, needs attention and research. Successful assessment, effective implementation, and exploitation of resources in social work and individual social work aimed at providing psychological support to students can solve psychological problems. – important to society, helping students to stabilize their psychology for successful vocational training, contributing to solving social problems in career guidance, promoting the development of the productive force, bringing stability and prosperity for the whole community.

Keywords: Social work; mentality; pupil.

1. Đặt vấn đề

Học sinh (HS) hệ trung cấp tại Trường Cao đẳng nghề Vĩnh Phúc có đầu vào ở mức trung bình, nhận thức yếu hơn học sinh THPT theo học tại các trường khác và thường gặp phải rất nhiều vấn đề về tâm lý, đặc biệt là ở những em có hoàn cảnh gia đình không thuận lợi. Phần đông trong các em có bố mẹ làm việc tại các khu công nghiệp, thời gian dành cho gia đình eo hẹp dẫn đến các em thiếu thốn về tình cảm cũng như sự quan tâm, chăm sóc từ cha mẹ. Ở tuổi này các em dễ bị lệch lạc về lối sống khi chịu tác động của môi trường xã hội như nghiện game, chểnh mảng học hành, đua đòi theo các thói hư tật xấu. Để làm tốt công tác giáo dục nghề nghiệp cho các em, cần tập trung không chỉ dạy về kiến thức, mà còn phải trợ giúp các em vượt qua những khó khăn tâm lý, hướng đến phát triển nhân cách. Giáo dục nghề nghiệp không chỉ dạy nghề mà còn dạy người. Điều này đòi hỏi phải có sự chung tay góp sức của các lực lượng xã hội, mà quan trọng nhất là sự phối hợp chặt chẽ giữa gia đình và nhà trường trong công tác hỗ trợ giáo dục HS.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Cơ sở pháp lý đề xuất các biện pháp

Có nhiều cách hiểu khác nhau về hệ thống ứng dụng tri thức tâm lý vào hoạt động trợ giúp tâm lý cho HS.

Hoạt động chẩn đoán tâm lý HS: hoạt động này mang tính định hướng cho các nhà tâm lý học trong trường học.

Hoạt động dự phòng và phát triển tâm lý: hoạt động này được tiến hành với tất cả HS trong trường học nhằm tạo ra những điều kiện tâm lý - xã hội thuận lợi để HS có thể phát triển tốt nhất về mọi mặt và nâng cao được chất lượng cuộc sống tinh thần của mình.

Hoạt động tư vấn, tham vấn tâm lý cho HS, GV và phụ huynh: đặc thù của tham vấn, tư vấn tâm lý học đường thể hiện ở đối tượng được tham vấn, tư vấn gồm có HS, GV và phụ huynh HS.

Hoạt động trị liệu tâm lý: với hoạt động này, nhà tâm lý học đường trở thành nhà trị liệu cho HS, giúp HS vượt qua các rối nhiễu tâm lý. Song, đây không phải là một nhiệm vụ ưu tiên của nhà tâm lý học đường.

Hoạt động điều phối: với hoạt động này, HS, phụ huynh, GV sẽ nhận được sự giúp đỡ về xã hội - tâm lý của các cơ sở trợ giúp ngoài khuôn khổ trường học.

2.2. Các biện pháp nâng cao chất lượng công tác xã hội cá nhân trong hỗ trợ tâm lý cho HS hệ Trung cấp tại Trường CĐ nghề Vĩnh Phúc

2.2.1. Hoàn thiện các văn bản quy phạm quy định về việc trợ giúp tâm lý của nhân viên CTXH đối với HS

Giải pháp về chính sách có vai trò quan trọng trong việc đảm bảo quyền lợi cho HS. Trong thực tế, hệ thống văn bản này dù có nhưng chưa quy định cụ thể các hoạt động hỗ trợ tâm lý cho HS. Để hoàn thiện hệ thống văn bản điều chỉnh các hoạt động trong lĩnh vực này, các trường học cần làm tốt các công việc sau:

- Trường thực hiện tốt vai trò là đơn vị trực tiếp

quản lý và giảng dạy cho HS; giải quyết các vấn đề tâm lý nảy sinh xung quanh các vấn đề về học tập, những thay đổi tâm sinh lý của lứa tuổi mới dậy thì cho HS. Tham mưu các chính sách kịp thời hỗ trợ cho HS.

- Quy định rõ nội dung, hình thức, cách thức tổ chức các hoạt động công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý của nhân viên CTXH dành cho HS.

- Xây dựng những quy định cụ thể liên quan đến chế độ, chính sách, đối với nhân viên CTXH tham gia hoạt động công tác xã hội trợ giúp tâm lý cho HS. Hoạt động hỗ trợ tâm lý là một hoạt động chuyên nghiệp, đòi hỏi người thực hiện phải được đào tạo chuyên nghiệp, triển khai với nhiều tâm sức..

2.2.2. Tổ chức tuyên truyền nâng cao nhận thức cho đội ngũ nhân viên công tác xã hội, GV và HS trong trường về vai trò của công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý cho HS

Để triển khai công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức của nhân viên GV, HS, phụ huynh học về vai trò, ý nghĩa của việc hỗ trợ tâm lý trong học đường cần thông qua các hình thức sau:

Ban hành các văn bản hướng dẫn về việc triển khai công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý cho GV, HS của nhân viên CTXH. Trong văn bản cần nêu rõ nhiệm vụ, chức năng, mục tiêu, hình thức thực hiện, cơ chế triển khai công tác trợ giúp tâm lý cá nhân của nhân viên CTXH cho HS. Những thông báo, văn bản này cần được triển khai một cách sâu rộng, đồng bộ hóa một cách khoa học. Đây chính là PP thiết thực hiệu quả nhất để mọi người nhận thức đúng và hiểu về tầm quan trọng của CTXH trợ giúp tâm lý cho HS.

Tổ chức các buổi sinh hoạt, tọa đàm cho các GV, nhân viên CTXH đang làm công tác hỗ trợ tâm lý để cùng trao đổi những vấn đề về chuyên môn, hỗ trợ, điều chỉnh nhận thức của các GV, cán bộ, nhân viên CTXH chưa đầy đủ hoặc chưa đúng về những vấn đề liên quan đến nghiệp vụ hỗ trợ tâm lý cho HS.

Tận dụng các diễn đàn, các hội nghị, lễ mítting và các buổi sinh hoạt chuyên môn để lồng ghép, tuyên truyền đến từng học. Qua đó làm cho HS hiểu việc trợ giúp tâm lý thông qua công tác xã hội cá nhân là một trong những dịch vụ hỗ trợ quan trọng mà nhân viên CTXH có thể hỗ trợ HS, giúp HS sống tích cực hơn, hạnh phúc hơn, có kết quả học tập tốt hơn, định hướng được tương lai nghề nghiệp, yêu thích ngành nghề mình đang học hơn.

Sử dụng triệt để các phương tiện truyền thông trong trường gồm trang web, lao truyền thanh, bảng tin... để tuyên truyền về công tác xã hội trợ giúp tâm

cho HS nói chung và các dịch vụ hỗ trợ tâm lý trong CTXH đối với HS học trung cấp nói riêng.

2.2.3. Tổ chức bồi dưỡng, nâng cao nghiệp vụ công tác xã hội cá nhân trợ giúp tâm lý HS cho nhân viên CTXH tại các trường học trong quá trình hỗ trợ tâm lý cho HS

- Phát triển dịch vụ công tác xã hội trường học: Tăng cường công tác giám sát, phát hiện và ngăn chặn các tình huống xấu, tình huống bạo lực có ảnh hưởng đến HS. Tổ chức các hình thức giáo dục, trợ giúp nâng cao KN sống của HS trong học tập, vui chơi và giúp HS có năng lực tự giải quyết các mối quan hệ xã hội.

- Xây dựng khung pháp lý triển khai các hoạt động về CTXH trường học: xây dựng văn bản quy định về hoạt động về CTXH trường học. Xây dựng các văn bản quy định thực hiện công tác phòng ngừa và xử lý các trường hợp xâm hại, bạo lực trẻ em trong nhà trường. Nghiên cứu, tham mưu xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật quy định vị trí, vai trò, nhiệm vụ của cán bộ, viên chức, nhân viên và cộng tác viên công tác xã hội trong trường học.

Kế hoạch này được triển khai tại tất cả các cơ sở giáo dục từ cấp học mầm non đến THPT trên phạm vi toàn quốc, Bộ GD&ĐT sẽ theo dõi, giám sát, đánh giá việc thực hiện kế hoạch, định kỳ tổ chức việc sơ kết và tổng kết vào cuối năm 2020.

2.2.4. Xây dựng bộ quy tắc đạo đức nghề nghiệp và các tiêu chuẩn hành nghề công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS

Xây dựng bộ quy tắc đạo đức nghề nghiệp và các tiêu chuẩn nghề nghiệp trong việc hành nghề công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS hướng đến mục tiêu chuyên nghiệp hóa, góp phần nâng cao chất lượng các hoạt động hỗ trợ tâm lý cho HS.

Các nguyên tắc đạo đức trong quá trình hành nghề công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS đảm bảo cho các hoạt động trợ giúp tâm lý diễn ra một cách khoa học, đúng luật, hiệu quả, đồng thời cũng là cơ sở quan trọng để đánh giá hiệu quả của hoạt động tham vấn.

Quy tắc đạo đức của công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS cần được xây dựng trên cơ sở hiến pháp, pháp luật của Việt Nam và những quy định cụ thể của các bộ, ngành và các cơ quan quản lý của địa phương, trường học liên quan đến lĩnh vực công tác xã hội. Ở các quốc gia phát triển trên thế giới, công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS vẫn nói riêng và các nghề trợ giúp tâm lý nói chung đều được quy chiếu, điều chỉnh bởi những quy định cụ thể của

các nguyên tắc đạo đức và tiêu chuẩn nghề nghiệp. Hoạt động của các chuyên viên CTXH cũng được nhìn nhận, đánh giá theo những quy điều cụ thể này. Ở nước ta hiện nay, các hoạt động hỗ trợ tâm lý hầu hết mang tính kinh nghiệm, tự phát, chưa thực sự mang tính chuyên nghiệp. Vì vậy, các nguyên tắc đạo đức nghề nghiệp cũng chưa được xác lập, ban hành. Chính vì vậy gây ra rất nhiều khó khăn cho công tác nghiệp vụ của nhân viên CTXH, đặc biệt là trong các hoạt động công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS.

Các nguyên tắc đạo đức trong công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS khi được xác lập sẽ trở thành cơ sở quan trọng cho các hoạt động giám sát về chuyên môn. Hiện tại, các hoạt động công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS, trợ giúp tâm lý cá nhân tại VN vẫn mang tính tự phát, chưa được giám sát do đó chất lượng chưa tốt. Khi chúng ta xây dựng bộ nguyên tắc đạo đức này thì các hoạt động công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS mới đi vào chiều sâu theo hướng chính quy, chuyên nghiệp.

Để xây dựng được bộ nguyên tắc đạo đức trong công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS, lực lượng nòng cốt phải là các chuyên gia CTXH và hiệp hội những người hành nghề CTXH dưới sự bảo trợ, chủ trì của liên bộ: Bộ Lao động Thương binh và Xã hội, Bộ Nội vụ, Bộ GD&ĐT... Đây là công việc phức tạp, cần nhiều thời gian nghiên cứu cả dưới góc độ khoa học và luật pháp, phải làm nếu thực sự muốn thúc đẩy hoạt động tham vấn tâm lý trong CTXH theo hướng chính quy, chuyên nghiệp.

2.2.5. Nâng cấp cơ sở vật chất, trang thiết bị làm việc công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS

Cơ sở vật chất trong hoạt động hỗ trợ tâm lý dù không phải là yếu tố có tác động trực tiếp đến công tác hỗ trợ tâm lý nhưng là yếu tố có ảnh hưởng lớn. Không gian làm việc ảnh hưởng đến chất lượng của các hoạt động nghiệp vụ trong quá trình hỗ trợ tâm lý. Nếu không gian làm việc tốt giúp cho HS cảm thấy thoải mái, yên tâm chia sẻ giúp cho quá trình hỗ trợ tâm lý được dễ dàng hơn và nhanh hơn. Vì vậy, việc đầu tư trang thiết bị, tăng cường cơ sở vật chất cho các địa điểm tổ chức hỗ trợ tâm lý cho học sinh là biện pháp cấp bách, cần thiết.

Thực tế nghiên cứu thấy rằng công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS của nhân viên CTXH nếu làm việc trong những điều kiện không đảm bảo có thể dẫn đến khó nắm bắt thông tin chính xác của thân chủ, điều này ảnh hưởng đến quá trình hỗ trợ tâm lý. HS sẽ cảm thấy không an tâm, không tin tưởng và khi nhân viên triển khai các kỹ năng như thiết lập quan

hệ, thấu cảm khi làm việc trong điều kiện phòng ốc không đảm bảo về tính riêng tư, yên tĩnh; các hồ sơ hỗ trợ tâm lý cũng sẽ có nguy cơ bị lộ bí mật cao, vi phạm nguyên tắc bảo mật khi không được lưu trữ trong các tủ đảm đúng quy chuẩn, hoặc các máy tính không đảm bảo tính bảo mật. Tất cả những yếu tố trên đều xuất phát từ việc cơ sở vật chất, trang thiết bị hạn chế.

Trong những năm qua, Trường Cao đẳng nghề Vĩnh Phúc luôn tạo điều kiện học tập cho HS một cách tốt nhất như đầu tư trang thiết bị hiện đại cho học tập, được tư vấn chăm sóc sức khỏe, hỗ trợ ăn ở, y tế... Bên cạnh những kết quả đó, triển khai CTXH đối với HS Trường Cao đẳng Nghề Vĩnh Phúc vẫn còn nhiều hạn chế, nhất là về cơ sở vật chất phục vụ tư vấn hỗ trợ học sinh, trang thiết bị phục vụ cho các hoạt động nghiệp vụ chưa chuyên nghiệp. Ở đây, rất cần sự chung tay của cộng đồng về mặt kinh tế cũng như cơ sở vật chất để giúp cho công việc hỗ trợ tâm lý cho HS một cách tốt nhất và khoa học.

Phòng hỗ trợ HS, phòng làm việc của nhân viên CTXH sử dụng để hỗ trợ tâm lý cho HS cần được bố trí tại không gian phù hợp, đảm bảo sự kín đáo, yên tĩnh, bàn ghế, tủ đựng tài liệu, các máy tính, máy in phải được trang bị theo đúng quy chuẩn. máy tính phải được bảo mật để đảm bảo tính riêng tư. Tất cả những trang thiết bị này là thiết bị tối thiểu để công tác xã hội cá nhân hỗ trợ tâm lý HS của nhân viên CTXH trong quá trình trợ giúp tâm lý HS đạt hiệu quả cao nhất.

3. Kết luận

Trên đây là một số biện pháp nâng cao hiệu quả công tác xã hội cá nhân trong việc hỗ trợ tâm lý cho HS tại Trường Cao Đẳng nghề Vĩnh Phúc. Khi vận dụng triệt để các biện pháp này cùng sự nỗ lực, quyết tâm cao của nhân viên CTXH, có thể sẽ mang lại những thay đổi về chất trong hoạt động công tác xã hội cá nhân trong trường học thời gian tới.

Tài liệu tham khảo

1. Lê Chí An (2007), “*Giáo trình Nhập môn CTXH*”. NXB ĐH Mở Bán công TP Hồ Chí Minh.
2. Nông Thị An (2017), “*CTXH cá nhân đối với trẻ em mồ côi từ thực tiễn trung tâm bảo trợ xã hội tỉnh Cao Bằng*”, Luận văn Thạc sĩ. Cao Bằng
3. UNICEF Việt Nam (2010). *Báo cáo phân tích tình hình trẻ em tại Việt Nam năm 2010*. Hà Nội
4. Báo cáo khoa học Hội nghị Quốc tế lần thứ 2 về Tâm lý học đường ở Việt Nam (2011), *Thúc đẩy nghiên cứu và thực hành tâm lý học đường tại Việt Nam*, NXB Đại học Huế. Thừa Thiên Huế